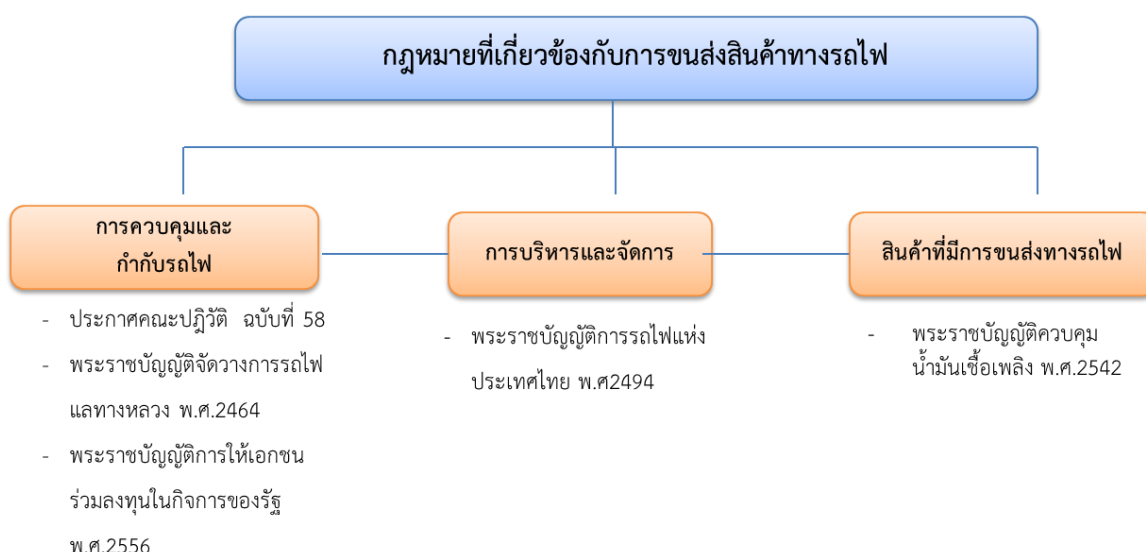

บทที่ 4

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้าทางรถไฟ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้าทางรถไฟ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) กฎหมายควบคุมและกำกับรถไฟ
- 2) กฎหมายบริหารและจัดการการรถไฟ
- 3) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ขนส่งทางรถไฟ

รูปที่ 26 แผนภาพกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการรถไฟ

4.1 กฎหมายควบคุมและกำกับรถไฟ

กฎหมายควบคุมและกำกับรถไฟ ประกอบด้วยกฎหมาย 3 ฉบับ ได้แก่ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวง พ.ศ.2464 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ.2556 ซึ่งสาระสำคัญของกฎหมายสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58

ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ให้สิทธิรัฐในการใช้อำนาจดำเนินการควบคุมแต่ผู้เดียวในการประกอบกิจการรถไฟ ทั้งนี้เพราะกิจการรถไฟถือเป็นกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภคอันกระทบกระเทือนถึงความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชน ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้มีผลดังนี้

- 1) การประกอบกิจการรถไฟ ผู้ประกอบการจะต้องได้รับอนุญาตหรือได้รับสัมปทานจากรัฐมนตรี¹⁰ หากมีการฝ่าฝืน ต้องระวางจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹¹

¹⁰ ข้อ 4 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58

¹¹ ข้อ 16 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58

2) ในกรณีที่รถไฟมีกฎหมายเฉพาะว่าด้วยกิจการรถไฟ ให้เป็นตามกฎหมายของการรถไฟแห่งประเทศไทย¹²

3) ในการอนุญาตหรือให้สัมปทานกิจการรถไฟ รัฐมนตรีจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตามที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อความปลอดภัยหรือผาสุกของประชาชนไว้ด้วยก็ได้ เงื่อนไขที่กำหนดรัฐมนตรีจะแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมก็ได้ แต่ต้องกำหนดระยะเวลาการใช้บังคับเงื่อนไขที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมตามที่รัฐมนตรีเห็นสมควร¹³ หากผู้ได้รับอนุญาตหรือได้รับสัมปทานการรถไฟ ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท และในกรณีที่เป็นการผิดต่อเนื่องกัน ให้ปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งพันบาทตลอดเวลาที่ยังทำการฝ่าฝืนอยู่¹⁴

4) ให้กระทรวงคมนาคมมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการรถไฟ¹⁵

4.1.2 พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟแลทางหลวง พระพุทธศักราช 2464

พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟแลทางหลวง พ.ศ. 2464 เป็นกฎหมายเก่าที่ตราขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และเริ่มใช้บังคับมาตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2464 เหตุผลที่สำคัญในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ ด้วยมีเหตุสมควรที่จะจัดวางการรถไฟแผ่นดิน รถไฟราษฎร์และทางหลวงให้เรียบร้อยดียิ่งขึ้น และเพื่อรวบรวมบทกฎหมายข้อบังคับในเรื่องนี้เข้าไว้เป็นหมวดหมู่

เนื้อหาพระราชบัญญัติ ได้กำหนดให้แบ่งรถไฟออกเป็น 3 ประเภท¹⁶ คือ

ก. รถไฟแผ่นดิน

ข. รถไฟผู้รับอนุญาต ซึ่ง“ผู้รับอนุญาต” หมายความว่า บุคคล ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้สร้างรถไฟได้เป็นพิเศษ (มาตรา 3 (13))

ค. รถไฟหัตถกรรม คือรถไฟที่ห้างหรือบริษัทซึ่งประกอบหัตถกรรม หรือ พาณิชยกรรมได้สร้างขึ้นไว้ใช้เฉพาะแต่รับส่งคนงานและบรรทุกสิ่งของที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ หรือสิ่งที่ประดิษฐ์ขึ้น กับสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นจะต้องใช้สำหรับกิจการนั้น ๆ ห้ามมิให้เรียกหรือรับค่าโดยสารหรือค่าระวางบรรทุกสินค้าแต่อย่างหนึ่งอย่างใดเป็นอันขาด¹⁷

ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดความหมายของ “รถไฟ” ไว้ว่า กิจการที่จัดทำขึ้นเพื่อหาประโยชน์ด้วยวิธีบรรทุก ส่งคนโดยสารและสินค้าบนทางซึ่งมีราง

“ที่ดินรถไฟ” หมายความว่า ที่ดินทั้งหลายที่ได้จัดหาหรือเช่าถือไว้ใช้ในการรถไฟโดยชอบด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย

¹² ข้อ 6 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58

¹³ ข้อ 7 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58

¹⁴ ข้อ 17 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58

¹⁵ ข้อ 9 ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58

¹⁶ มาตรา 4 พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟแลทางหลวง พ.ศ. 2464

¹⁷ มาตรา 140 พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟแลทางหลวง พ.ศ. 2464

“ทางรถไฟ” หมายความว่า ถนนหรือทางซึ่งได้วางรางเพื่อการเดินรถ

“เครื่องประกอบทางรถไฟ” หมายความว่า สถานี สำนักงานที่ทำการคลังไว้สินค้า เครื่องจักรประจำที่ และสรรพสิ่งของทั้งปวงที่ก่อสร้างไว้เพื่อประโยชน์ของรถไฟ

“หัตถการ” หมายความว่า ถุง ยาม ห่อผ้า หรือกระเป๋าลือทุกชนิด ซึ่งผู้โดยสารนำไปในห้องรถโดยสาร เพื่อใช้สอยเองหรือเพื่อความสะดวก

“ครุการ” หมายความว่า สรรพสิ่งของเครื่องใช้ทุกชนิด ซึ่งผู้โดยสารอาจนำบรรทุกในรถสัมภาระ

“ผู้รับอนุญาต” หมายความว่า บุคคล ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลให้สร้างรถไฟ

รถไฟไทยถือได้ว่าเป็นรถไฟหลวง เป็นสมบัติของแผ่นดินอยู่ในความบังคับบัญชาของการรถไฟแห่งประเทศไทย¹⁸ ขึ้นอยู่ในกระทรวงคมนาคม มีผู้ว่าการรถไฟฯ เป็นหัวหน้าบัญชากิจการ¹⁹ อยู่ภายใต้ความบังคับบัญชาและรับผิดชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม²⁰

คณะกรรมการรถไฟ ทำหน้าที่²¹ ควบคุมรถไฟราษฎรตามอำนาจและหน้าที่ซึ่งมีกำหนดไว้ว่า เป็นอำนาจหน้าที่ของสภากรรมการรถไฟ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ในส่วนรถไฟหลวง ให้คณะกรรมการนี้มีหน้าที่รับปรึกษา ในเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจเสนอในเรื่องต่อไปนี้

- 1) โครงการและนโยบายของการรถไฟ
- 2) การลงทุนใหม่
- 3) งบประมาณประจำปี และ
- 4) กิจการอย่างอื่นเกี่ยวกับการรถไฟ

การรถไฟฯ มีอำนาจที่จะออกกฎข้อบังคับ และตั้งอัตราค่าระวางขึ้นไว้ได้ เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็น²² ในเรื่องดังนี้

¹⁸ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2433 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนากรมรถไฟขึ้นเป็นครั้งแรกในสังกัดกระทรวงโยธาธิการ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 พระองค์ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อจาก “กรมรถไฟ” เป็น “กรมรถไฟหลวง” ในปี พ.ศ. 2494 ตรงกับรัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีการตราพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทยขึ้น “กรมรถไฟหลวง” จึงเปลี่ยนสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจภายใต้ชื่อ “การรถไฟแห่งประเทศไทย” ตั้งแต่นั้นมา

¹⁹ ผู้บัญชาการกรมรถไฟ เปลี่ยนเป็นผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

²⁰ การรถไฟแห่งประเทศไทย ได้รับโอนกิจการของกรมรถไฟ กระทรวงคมนาคม ในมาตรา 6(1) แห่งพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

²¹ มาตรา 10 พระราชบัญญัติจัดตั้งการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2464

²² มาตรา 15 พระราชบัญญัติจัดตั้งการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2464

- 1) แบบและการสร้างรถ
- 2) วิธีจัดระเบียบการเดินรถและวางกำหนดอัตราให้รถวิ่งเร็วหรือช้าเพียงไร และให้เดินไปได้โดยสถานใด
- 3) อัตราค่าระวางซึ่งผู้โดยสารต้องเสีย
- 4) จำนวนผู้โดยสารในห้องรถห้องหนึ่ง ๆ ไม่ให้เกินกว่ากำหนดอย่างสูง ตามที่จะได้ตั้งขึ้นไว้
- 5) การบรรทุกผู้โดยสารและจัดที่ให้ผู้โดยสารอยู่และว่าด้วยหัตถการของผู้โดยสารนั้น
- 6) รถขายอาหารและห้องขายอาหาร
- 7) อัตราค่าระวางบรรทุก ข้อสัญญาและข้อไขสัญญาที่กรมรถไฟแผ่นดินจะรับบรรทุก รับรักษาของ หรือรับฝากหัตถการ ครุภะระ ห่อวัตถุ และสินค้าไว้ในที่แห่งใดแห่งหนึ่งของรถไฟในนามของผู้เป็นเจ้าของ ผู้ส่งของ หรือผู้รับของนั้น
- 8) กำหนดเวลาที่รถไฟจะออกเดิน
- 9) การเดินรถ
- 10) เครื่องอาณัติสัญญาและโคมไฟของรถไฟ
- 11) การสับเปลี่ยนรถ หรือจัดให้รถหลักรางกัน
- 12) ว่าด้วยกฎแฉและเหล็กเปิดปิดราง รางซึ่งผ่านกัน และทางรถไฟผ่านถนนเสมอระดับ
- 13) การระงับหรือลดหย่อนภยันตรายอันพึงเกิดขึ้นแก่กิจการของรถไฟ และเกี่ยวกับประชาชนหรือพนักงานรถไฟ
- 14) ความปราศรัย ความผาสุก และความเรียบร้อยของประชาชนในระหว่างเวลาเดินทางอยู่ในรถหรือในที่ดินของรถไฟ แต่อัตราค่าระวางโดยสารและค่าบรรทุกอย่างสูงนั้น การรถไฟฯ และกระทรวงพาณิชย์ ต้องกำหนดโดยมีข้อตกลงกันก่อน

ซึ่งกฎข้อบังคับเหล่านี้ เมื่อผู้ว่าการการรถไฟฯ ได้ออกประกาศแล้ว สามารถบังคับใช้ได้

ในกรณีที่มีผู้กระทำความผิด อาณาบาลรถไฟ²³ จะเป็นผู้รับเรื่องราวหรือคำร้องขอค่าเสียหายของบุคคลผู้ซึ่งร้องทุกข์ว่าได้รับความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเนื่องแต่การก่อสร้าง การบำรุง หรือลักษณะจัดการงานแห่งรถไฟ²⁴

²³ สำนักงานอาณาบาล มีหน้าที่จัดการสืบสวนในกรณีที่ผู้กระทำความผิด หรือกระทำให้เกิดการเสียหายต่อกิจการของการรถไฟแห่งประเทศไทย ตลอดทั้งในกรณีที่เจ้าหน้าที่รถไฟกระทำผิดวินัยในทางปกครอง กับเป็นผู้กล่าวโทษแทนการรถไฟแห่งประเทศไทย ในเมื่อจำเป็นต้องดำเนินคดีในทางอาญาและเป็นผู้ว่าต่างแก่ต่างการรถไฟแห่งประเทศไทยในคดีแพ่งทั้งที่เป็นโจทก์และจำเลย โดยมีหัวหน้าสำนักงานอาณาบาล เป็นผู้ควบคุมบังคับบัญชารับผิดชอบขึ้นตรงต่อผู้ว่าการการรถไฟแห่งประเทศไทย ในข้อบังคับคณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 158 ว่าด้วยระเบียบปฏิบัติงานของการรถไฟแห่งประเทศไทย

²⁴ มาตรา 13 พระราชบัญญัติจัดการรถไฟแลทางหลวง พ.ศ. 2464

ในกรณีของการรถไฟฯ จะจัดหาซื้อที่ดิน เพื่อสร้างทางรถไฟได้ นั้น จะต้องดำเนินการออกพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตที่ดิน และออกพระราชกฤษฎีกาจัดซื้อที่ดิน

การบรรทุกส่ง ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดโทษปรับสำหรับผู้ส่งของที่จงใจแสดงรายการสิ่งของอันเป็นความเท็จ ให้มีความผิดให้ปรับเป็นพินัยไม่เกินกว่า 500 บาท²⁵ และได้มีข้อกำหนดจำนวนเงินจำกัดความรับผิดชอบของรถไฟไว้ด้วย เช่น กรมรถไฟแผ่นดินจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าครุภาระ ห่อวัตถุหรือสินค้าอันได้จดลงบัญชีประกันบรรทุกส่งไปหรือฝากไว้เป็นอันตรายสูญหายนั้น มีเขตจำกัดเป็นจำนวนเงินไม่เกินกว่าห่อละ 100 บาท ถ้าเหมาบรรทุกครั้งคันรถไม่เกิน 400 บาทและถ้าเหมาบรรทุกทั้งคันรถไม่เกิน 1,000 บาท²⁶

4.1.3 พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ.2556

ในปัจจุบัน ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องจัดทำโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ในกิจการรถไฟ จำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ซึ่งรัฐไม่สามารถดำเนินการให้เพียงพอในการจัดสรรงบประมาณดังกล่าวได้ ดังนั้น การมอบหมายให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการในกิจการของรัฐเพื่อจัดทำโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะ จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้มีการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะขึ้น อีกทั้งยังส่งผลเป็นการประหยัดงบประมาณของภาครัฐด้วย

การร่วมลงทุน หมายความว่า ร่วมลงทุนกับเอกชนไม่ว่าโดยวิธีใด หรือมอบให้เอกชนลงทุนแต่ฝ่ายเดียว โดยวิธีการอนุญาต หรือให้สัมปทาน หรือให้สิทธิไม่ว่าในลักษณะใด

การให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐต้องคำนึงถึงหลักการ²⁷ คือ (1) ประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการดำเนินกิจการและการใช้ทรัพยากรของรัฐ (2) การยึดถือวินัยการเงินการคลัง (3) ประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจจากการดำเนินโครงการ (4) ความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้อง (5) การจัดสรรความเสี่ยงที่เหมาะสมของโครงการระหว่างรัฐกับเอกชน (6) สิทธิและประโยชน์ของผู้รับบริการ และผู้ให้บริการ (7) การส่งเสริมการแข่งขันอย่างเป็นธรรมระหว่างเอกชนที่ประสงค์จะร่วมลงทุน

คณะกรรมการนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ จะเป็นผู้จัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อกำหนดนโยบายการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ ที่สอดคล้องกับบทบัญญัติว่าด้วยแผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีระยะเวลาครั้งละห้าปี แผนยุทธศาสตร์จะต้องมีรายละเอียดอย่างน้อย ดังต่อไปนี้ (1) นโยบายการลงทุนในกิจการของรัฐในสาขาต่าง ๆ ตลอดจนประเภทและลักษณะของกิจการ ที่สมควรให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุน พร้อมกับกำหนดความสำคัญและความเร่งด่วน รวมทั้งลำดับการดำเนินการต่าง ๆ

²⁵ มาตรา 52 พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวง พ.ศ. 2464

²⁶ มาตรา 55 พระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวง พ.ศ. 2464

²⁷ มาตรา 6 พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ.2556

โดยให้พิจารณาขีดความสามารถในการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (2) เป้าหมายการให้เอกชนร่วมลงทุนและกรอบระยะเวลาการดำเนินการ (3) ประมาณการลงทุนของภาครัฐและเอกชน ซึ่งต้องแสดงการประมาณการใช้งบประมาณ ของภาครัฐในแต่ละปีงบประมาณด้วย (4) ความเชื่อมโยงระหว่างกิจการที่สมควรให้เอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุน²⁸

ในส่วนของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของรถไฟ จะเข้าข่ายในการเสนอขอ งบประมาณตามพระราชบัญญัติฉบับนี้นั้น จะต้องเป็นโครงการที่มีมูลค่าตั้งแต่หนึ่งพันล้านบาทขึ้นไป²⁹

4.2 การบริหารและจัดการรถไฟ

รถไฟมีการบริหารและจัดการรถไฟ มีกฎหมายที่กำหนดไว้ชัดเจนในพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494 กำหนดอำนาจและหน้าที่และความรับผิดชอบของการรถไฟแห่งประเทศไทย ด้วยพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นกฎหมายเก่าแก่ฉบับหนึ่งที่ยังคงใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ทำให้มีการแก้ไข หลายครั้ง ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2502³⁰

โดยที่พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทยฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมแก่การบริหารกิจการของการรถไฟแห่งประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าไปได้เท่าที่ควร จึงจำต้อง แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการรถไฟแห่งประเทศไทย

พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2509³¹

โดยที่การรถไฟแห่งประเทศไทยมีความประสงค์จะช่วยส่งเสริมกิจการโรงแรมในต่างจังหวัดให้เจริญ ยิ่งขึ้น แต่โดยที่พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494 ไม่ได้บัญญัติให้การรถไฟแห่งประเทศไทยมีอำนาจที่จะดำเนินการดังกล่าวได้อย่างแจ่มชัด จึงสมควรแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้การรถไฟแห่งประเทศไทยดำเนินกิจการโรงแรมและภัตตาคารได้ และในขณะเดียวกันสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ เกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้รักษาการแทนผู้ว่าการหรือ ผู้รักษาการในตำแหน่งผู้ว่าการ ในกรณีที่ผู้ว่าการ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ หรือเมื่อตำแหน่งผู้ว่าการว่างลงเสียด้วย

พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2524³²

เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการรถไฟแห่งประเทศไทย ยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการได้มา และการเข้า ครองครองซึ่งอสังหาริมทรัพย์เพื่อประโยชน์แก่การสร้างทางรถไฟโดยเฉพาะ ในการนี้เห็นสมควรแก้ไข

²⁸ มาตรา 16 (1) ประกอบ มาตรา 19 พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ.2556

²⁹ มาตรา 23 พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ.2556

³⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 76 ตอนที่ 62 ฉบับพิเศษ หน้า 5 วันที่ 12 มิถุนายน 2502

³¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 83 ตอนที่ 65 ฉบับพิเศษ หน้า 10 วันที่ 1 สิงหาคม 2509

³² ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 98 ตอนที่ 164 ฉบับพิเศษ หน้า 1 วันที่ 2 ตุลาคม 2524

เพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อกำหนดเกี่ยวกับการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการรถไฟขึ้น

พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2530³³

โดยที่บทบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในพระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494 ขัดแย้งกับบทบัญญัติในกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ได้ปรับปรุงใหม่แล้วสมควรยกเลิกบทบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2535³⁴

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมกับสภาพและเหตุการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทยให้กระทำการต่าง ๆ ภายในขอบวัตถุประสงค์ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนากิจการการรถไฟแห่งประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าต่อไป และให้อำนาจผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยสามารถก่อสร้างที่รูก่อเข้ามาในเขตสองข้างทางของรางรถไฟได้ เพื่อประโยชน์ในการเดินรถ และสมควรแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การกำหนดอัตราค่าโดยสารและค่าระวางบรรทุกให้การรถไฟแห่งประเทศไทยสามารถกำหนดให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจได้อย่างคล่องตัว นอกจากนี้ สมควรกำหนดระเบียบของพนักงานและแก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบ ลักษณะ และการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการการรถไฟแห่งประเทศไทย และลักษณะของผู้ว่าการให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยคุณสมบัติ มาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ

พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2543³⁵

โดยที่สมควรแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของการรถไฟแห่งประเทศไทย เพื่อให้สามารถจัดตั้งบริษัท จำกัดหรือบริษัทมหาชน จำกัด เพื่อประกอบธุรกิจเกี่ยวกับกิจการรถไฟหรือธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับกิจการรถไฟ หรือเข้าร่วมกิจการกับบุคคลอื่น หรือถือหุ้นในบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด เพื่อประโยชน์แก่กิจการรถไฟได้ เพื่อให้การรถไฟแห่งประเทศไทยสามารถประกอบกิจการได้ตามความเหมาะสมในทางธุรกิจ และห้ามผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยประกอบกิจการแข่งขันกับกิจการของการรถไฟแห่งประเทศไทย หรือเข้าเป็นหุ้นส่วนที่ไม่จำกัดความรับผิดชอบในหุ้นส่วน หรือเป็นผู้ถือหุ้น หรือเป็นกรรมการในบริษัทที่ประกอบกิจการในลักษณะดังกล่าว และแก้ไขเพิ่มเติมเรื่องที่ว่า การรถไฟแห่งประเทศไทย ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะดำเนินการให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

เนื้อหาพระราชบัญญัตินี้มีจำนวน 52 มาตรา โดยแบ่งได้ ดังนี้

- ขอบเขตการบังคับใช้และบทนิยาม (มาตรา 1 -5)
- หมวดที่ 1 การจัดตั้งทุน และเงินสำรอง (มาตรา 6-21)

³³ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 104 ตอนที่ 164 ฉบับพิเศษ หน้า 33 วันที่ 19 สิงหาคม 2530

³⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 44 หน้า 57 วันที่ 9 เมษายน 2535

³⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 117 ตอนที่ 111ก หน้า 4 วันที่ 29 พฤศจิกายน 2543

- หมวดที่ 2   การกำกับ ควบคุม และการบริหาร (มาตรา 22-37)
- หมวดที่ 2 ทวิ   การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการรถไฟ (มาตรา 37 ทวิ)
- หมวดที่ 3   ความสัมพันธ์กับรัฐบาล (มาตรา 38-44)
- หมวดที่ 4   การร้องทุกข์ และการสงเคราะห์ (มาตรา 45-46)
- หมวดที่ 5   การบัญชี การสอบ และการตรวจ (มาตรา 47-52)

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ มีรายละเอียด ดังนี้

พระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการ และให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมมีอำนาจออกกฎกระทรวง เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้³⁶

การจัดตั้ง “การรถไฟแห่งประเทศไทย” ให้มีสภาพนิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้³⁷

(1) รับโอนกิจการของกรมรถไฟจากกรมรถไฟ กระทรวงคมนาคม

(2) จัดดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญของกิจการรถไฟเพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน และดำเนินธุรกิจอื่น

อำนาจหน้าที่ของการรถไฟฯ³⁸ มีดังนี้

(1) สร้าง ซ่อม ซ่อมแซม รับจ้าง จัดหา จำหน่าย แลกเปลี่ยน เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม และดำเนินงานเกี่ยวกับเครื่องใช้ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ของกิจการรถไฟ

(2) ซื้อ จัดหา เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ ถือกรรมสิทธิ์ ครอบครอง อาศัย ให้อาศัย จำหน่าย แลกเปลี่ยน และดำเนินงานเกี่ยวกับทรัพย์สินใด ๆ

(3) กำหนดอัตราค่าภาระการใช้รถไฟ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ของกิจการรถไฟ และจัดระเบียบเกี่ยวกับวิธีชำระค่าภาระดังกล่าว

(4) จัดระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัย การใช้รถไฟ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ของกิจการรถไฟ

(5) กู้ยืมเงิน ให้กู้ยืมเงิน ลงทุน ร่วมลงทุน หรือออกพันธบัตรหรือตราสารอื่นใดเพื่อการลงทุน

(6) รับส่งเงินทางรถไฟ

(7) รับขนส่งคนโดยสาร สินค้า พัสดุภัณฑ์ และของอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับกิจการรถไฟ

(8) ดำเนินกิจการโรงแรมและภัตตาคาร รวมตลอดถึงกิจการอื่นอันเป็นอุปกรณ์แก่กิจการโรงแรมหรือภัตตาคาร

(9) จัดบริการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกับกิจการรถไฟ

³⁶ มาตรา 5 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

³⁷ มาตรา 6 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

³⁸ มาตรา 9 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

(10) จัดตั้งบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดเพื่อประกอบธุรกิจเกี่ยวกับกิจการรถไฟและธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการรถไฟ ทั้งนี้ บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดดังกล่าว จะมีคนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวถือหุ้นเกินกว่าร้อยละสี่สิบเก้าของทุนจดทะเบียนของบริษัทนั้นไม่ได้

(11) เข้าร่วมกิจการกับบุคคลอื่น หรือถือหุ้นในบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด เพื่อประโยชน์แก่กิจการรถไฟ

ในการดำเนินกิจการดังต่อไปนี้ การรถไฟแห่งประเทศไทยจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน³⁹ จึงจะสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้

- (1) สร้างทางรถไฟสายใหม่
- (2) เลิกสร้างทางรถไฟที่ได้เริ่มสร้างแล้วหรือเลิกกิจการในทางซึ่งเปิดเดินแล้ว
- (3) เพิ่มหรือลดทุน
- (4) กู้ยืมเงินหรือให้กู้ยืมเงินมีจำนวนเกินคราวละห้าล้านบาท
- (5) ลงทุนหรือร่วมลงทุนซึ่งมีวงเงินเกินห้าสิบล้านบาท
- (6) ออกพันธบัตรหรือตราสารอื่นใดเพื่อการลงทุน
- (7) จำหน่ายอสังหาริมทรัพย์
- (8) จัดตั้งบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด
- (9) เข้าร่วมกิจการกับบุคคลอื่นหรือถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด

ทุนของการรถไฟแห่งประเทศไทย

การรถไฟฯ ได้รับโอนทรัพย์สินและหนี้ทั้งสิ้นของกรมรถไฟ⁴⁰ ทุนประเดิมของการรถไฟแห่งประเทศไทย⁴¹ ให้ประกอบด้วย

- 1) สินทรัพย์ที่รับโอนมาจากกรมรถไฟเมื่อได้หักหนี้สินออกแล้ว
- 2) เงินจากงบประมาณรายจ่ายสามัญของกรมรถไฟประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2494 จำนวน 30,000,000 บาท กับเงินทั้งหมดในงบประมาณรายจ่ายวิสามัญลงทุนที่เกี่ยวกับการรถไฟในงบเงินกองทุนพัฒนาเศรษฐกิจและงบการรถไฟประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2494 ให้แก่การรถไฟแห่งประเทศไทย

เงินสำรองของการรถไฟฯ⁴² ประกอบด้วย เงินสำรองเผื่อขาด และเงินสำรองอื่น ๆ เพื่อความประสงค์แต่ละอย่างโดยเฉพาะ เช่น ค่าเสื่อมราคาและค่าทำให้ดีขึ้น เป็นต้น ตามแต่คณะกรรมการจะเห็นสมควร ทั้งนี้ให้การรถไฟฯ เปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารตามระเบียบของคณะกรรมการซึ่งได้รับความ

³⁹ มาตรา 39 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁴⁰ มาตรา 10 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁴¹ มาตรา 12 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁴² มาตรา 20 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

เห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี⁴³ นอกจากนี้ ทรัพย์สินของการรถไฟแห่งประเทศไทยย่อมไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี⁴⁴

การกำกับ ควบคุม และจัดการ

ก. รัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี

- รัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่กำกับโดยทั่วไปซึ่งกิจการของการรถไฟฯ จะสั่งให้การรถไฟฯ ชี้แจงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น หรือทำรายงานหรือยับยั้งการกระทำใด ๆ ซึ่งขัดต่อนโยบายของรัฐบาลหรือมติของคณะรัฐมนตรี ตลอดจนมีอำนาจที่จะสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการดำเนินงานได้⁴⁵

- การรถไฟฯ หรือคณะกรรมการ ให้นำเรื่องเสนอรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อไปยังคณะรัฐมนตรี⁴⁶ จะต้องเสนอเรื่องไปยังคณะรัฐมนตรีตามความในพระราชบัญญัตินี้

ข. คณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทย

- คณะกรรมการรถไฟแห่งประเทศไทยประกอบด้วย ประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสี่คน แต่ไม่เกินหกคน และผู้ว่าการฯ เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ

- ให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการอื่น

คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ในการวางนโยบายและควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของการรถไฟฯ ให้รวมถึง วางข้อบังคับเกี่ยวกับการต่าง ๆ การรถไฟฯ วางข้อบังคับการประชุมและการดำเนินกิจการของคณะกรรมการ และวางข้อบังคับว่าด้วยการบรรจุ การแต่งตั้ง และการถอดถอนพนักงานของการรถไฟฯ ตั้งอัตรามาตรฐานค่าภาระการใช้รถไฟ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ของกิจการรถไฟ รวมถึงกำหนดค่าภาระการใช้รถไฟ บริหารและความสะดวกต่าง ๆ ของกิจการรถไฟ

- แต่งตั้งผู้ว่าการรถไฟฯ กำหนดให้ผู้ว่าการได้รับเงินเดือนตามที่คณะกรรมการกำหนด และอยู่ในตำแหน่งได้จนกว่าคณะกรรมการจะให้ออกจากตำแหน่งเพราะบกพร่องหรือไม่สุจริตต่อหน้าที่หรือหย่อนสมรรถภาพ มติให้ผู้ว่าการออกจากตำแหน่ง ต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งจำนวนกรรมการทั้งหมดนอกจากผู้ว่าการ การแต่งตั้ง การกำหนดเงินเดือน และการให้ออกจากตำแหน่งตามมาตรานี้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี⁴⁷

ค. ผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทย

ผู้ว่าการฯ จะต้องไม่มีคุณสมบัติต้องห้าม⁴⁸ อย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

⁴³ มาตรา 21 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁴⁴ มาตรา 13 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁴⁵ มาตรา 22 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁴⁶ มาตรา 23 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁴⁷ มาตรา 31 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁴⁸ มาตรา 32 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

(1) ประกอบกิจการอันมีสภาพอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของการรถไฟฯ หรือเข้าเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือเป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดในห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือเป็นผู้ถือหุ้นหรือเป็นการรวมการของบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ประกอบกิจการอันมีสภาพอย่างเดียวกัน และเป็นการแข่งขันกับกิจการของการรถไฟฯ ไม่ว่าจะทำเพื่อประโยชน์ตนหรือประโยชน์ผู้อื่น หรือมีส่วนได้เสียในสัญญากับการรถไฟฯ หรือในกิจการที่กระทำแก่การรถไฟฯ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่เป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทเช่นว่านั้นโดยสุจริต และได้แจ้งให้คณะกรรมการทราบก่อนที่จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ว่าการ

(2) เป็นประธานกรรมการ หรือกรรมการในกิจการร่วมลงทุนตามมาตรา 9 (5) หรือในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดตามมาตรา 9 (10) หรือ (11)

(3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ

ผู้ว่าการรถไฟฯ มีอำนาจดังนี้

- บริหารกิจการของการรถไฟฯ ให้เป็นไปตามนโยบายที่คณะกรรมการกำหนดและมีอำนาจบังคับบัญชาพนักงานของการรถไฟฯ ทุกตำแหน่ง รับผิดชอบต่อคณะกรรมการในการจัดการและดำเนินงานของการรถไฟฯ ⁴⁹

- เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกิจการรถไฟ ให้ผู้ว่าการ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ว่าการมีอำนาจสั่งให้บุคคลผู้ซึ่งปลูกสร้างสิ่งใดโดยไม่มีเหตุอันชอบด้วยกฎหมายภายในระยะสี่สิบลเมตรวัดจากขอบรางรถไฟด้านริมสุดของแต่ละด้านรางรถไฟ แต่ต้องไม่เกินเขตที่ดินของการรถไฟฯ รื้อถอนหรือทำลายสิ่งปลูกสร้างนั้นภายในกำหนดเวลาอันสมควรได้ ถ้าไม่ปฏิบัติตามให้ผู้ว่าการหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ว่าการมีอำนาจรื้อถอนหรือทำลาย โดยผู้นั้นจะเรียกร้องค่าเสียหายไม่ได้และต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายในการนั้น (มาตรา 15 ทวิ)

- ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ⁵⁰

ผู้ว่าการเป็นผู้กระทำการในนามของการรถไฟฯ และเป็นตัวแทนของการรถไฟฯ และเพื่อการนี้ผู้ว่าการอาจมอบอำนาจให้ผู้แทนของการรถไฟฯ ที่ได้ตั้งขึ้นตามมาตรา 8 หรือบุคคลใด ๆ ปฏิบัติกิจการเฉพาะอย่างแทนได้ แต่ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่มิข้อบังคับซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 25 วรรคท้าย กำหนดว่า นิติกรรมใดผู้ว่าการจะทำได้ก็แต่ด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการก่อน บรรดานิติกรรมที่ผู้ว่าการทำขึ้นโดยมิได้รับความเห็นชอบดังกล่าว ย่อมไม่ผูกพันการรถไฟแห่งประเทศไทย เว้นแต่คณะกรรมการจะให้สัตยาบัน

⁴⁹ มาตรา 33 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁵⁰ มาตรา 34 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

- กรณีที่ผู้ว่าการฯ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

เมื่อผู้ว่าการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง หรือเมื่อตำแหน่งผู้ว่าการว่างลงและในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งผู้ว่าการ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งพนักงานของการรถไฟแห่งประเทศไทยคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทนผู้ว่าการหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้ว่าการ แล้วแต่กรณีเป็นการชั่วคราว และให้นำมาตรา 32 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ให้ผู้รักษาการแทนผู้ว่าการหรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้ว่าการ มีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับผู้ว่าการ

ความสัมพันธ์กับรัฐบาล

ในการดำเนินกิจการของการรถไฟฯ ให้คำนึงถึงประโยชน์ของรัฐและประชาชนและความปลอดภัย⁵¹ กิจการการรถไฟฯ ดำเนินการต่อไปนี้จะต้องที่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐบาล⁵²

- (1) สร้างทางรถไฟสายใหม่
- (2) เลิกสร้างทางรถไฟที่ได้เริ่มสร้างแล้วหรือเลิกกิจการในทางซึ่งเปิดเดินแล้ว
- (3) เพิ่มหรือลดทุน
- (4) กู้ยืมเงินหรือให้กู้ยืมเงินมีจำนวนเกินคราวละห้าล้านบาท
- (5) ลงทุนหรือร่วมลงทุนซึ่งมีวงเงินเกินห้าล้านบาท
- (6) ออกพันธบัตรหรือตราสารอื่นใดเพื่อการลงทุน
- (7) จำหน่ายอสังหาริมทรัพย์
- (8) จัดตั้งบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด
- (9) เข้าร่วมกิจการกับบุคคลอื่นหรือถือหุ้นในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด

การรถไฟฯ จะต้องไม่วางระเบียบว่าด้วยการใช้รถไฟ บริการ และความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนการกำหนดค่าภาระการใช้รถไฟ บริการ และความสะดวกเช่นนั้นอันจะเป็นการขัดกับนโยบายของคณะรัฐมนตรี ในทางเศรษฐกิจและการคลัง ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งนโยบายดังกล่าวในวาระก่อนให้คณะกรรมการทราบ⁵³ (มาตรา 41)

งบประมาณการรถไฟ

การรถไฟฯ จะต้องจัดทำงบประมาณประจำปี แยกเป็นงบลงทุนและงบทำการ สำหรับงบลงทุนให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นชอบ ส่วนงบทำการให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ⁵⁴ นอกจากนี้ รายได้จากการรถไฟฯ ได้รับจากการดำเนินงานให้ตกเป็นของการรถไฟฯ สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ⁵⁵ รายได้ที่ได้รับในปีหนึ่ง ๆ เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายสำหรับดำเนินงาน ค่าภาระต่าง ๆ ที่

⁵¹ มาตรา 38 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁵² มาตรา 38 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

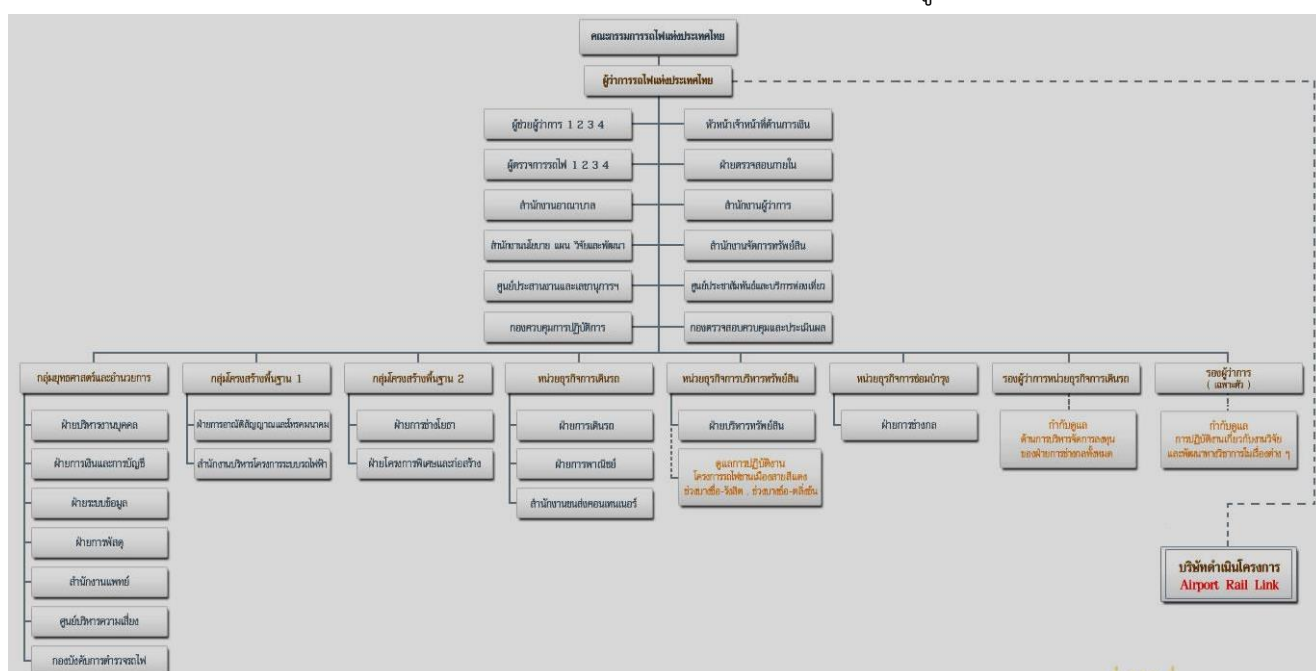
⁵³ มาตรา 41 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁵⁴ มาตรา 42 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁵⁵ มาตรา 43 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

เหมาะสม เช่น ค่าบำรุงรักษา ค่าเสื่อมราคา และเงินสมทบกองทุนสำหรับจ่ายสงเคราะห์ผู้ปฏิบัติงานในการรถไฟแห่งประเทศไทยและครอบครัว เงินสำรองธรรมดซึ่งตั้งไว้เพื่อขาด เงินสำรองขยายงาน และเงินลงทุนตามที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว เหลือเท่าใดให้นำส่งเป็นรายได้ของรัฐ แต่ถ้ารายได้มีจำนวนไม่พอสำหรับรายจ่ายดังกล่าว นอกจากเงินสำรองที่ระบุไว้แล้ว และการรถไฟฯ ไม่สามารถหาเงินจากทางอื่น รัฐพึงจ่ายเงินให้แก่การรถไฟแห่งประเทศไทยเท่าจำนวนที่ขาด

ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ จะต้องทำรายงานปีละครั้งเสนอรัฐมนตรี ในรายงานให้กล่าวถึงผลงานในปีที่ล่วงแล้วของการรถไฟแห่งประเทศไทย และคำชี้แจงเกี่ยวกับนโยบายของคณะกรรมการ โครงการและแผนงานที่จะจัดทำในภายหน้า⁵⁶ โครงสร้างการรถไฟแห่งประเทศไทย ดังแสดงในรูปที่ 27

รูปที่ 27 แผนผังองค์กรและสายการบังคับบัญชากิจการรถไฟ

หมายเหตุ: เริ่มใช้ 1 ตุลาคม 2553

ที่มา: การรถไฟแห่งประเทศไทย

4.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่ขนส่งทางรถไฟ

การขนส่งสินค้าผลิตภัณฑ์น้ำมันเชื้อเพลิงสำเร็จรูปทางรถไฟ เนื่องจากกลุ่มน้ำมันเป็นกลุ่มสินค้าที่จะต้องขนส่งโดยเฉพาะ สินค้าดังกล่าวอยู่ภายใต้ พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542 ซึ่งน้ำมันเชื้อเพลิงตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แก่ ก๊าซธรรมชาติ ก๊าซปิโตรเลียมเหลว น้ำมันดิบ น้ำมันเบนซิน น้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับเครื่องบิน น้ำมันก๊าด น้ำมันดีเซล น้ำมันเตา และน้ำมันหล่อลื่น⁵⁷ ทั้งนี้ได้กำหนดให้ การขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง เป็นการเคลื่อนย้ายน้ำมันเชื้อเพลิงจากที่แห่งหนึ่งไปยังที่อีกแห่งหนึ่ง ไม่ว่าโดยทางบก ทางน้ำ ทางท่อ หรือโดยวิธีการอื่นใด ในการกำหนดการเก็บรักษา การขนส่ง การใช้ การ

⁵⁶ มาตรา 44 พระราชบัญญัติการรถไฟแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2494

⁵⁷ มาตรา 4 พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542

จำหน่าย การแบ่งบรรจุน้ำมันเชื้อเพลิง และการควบคุมอื่นใดเกี่ยวกับน้ำมันเชื้อเพลิง กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจในการออกกฎกระทรวงเป็นเรื่อง ๆ ไป ซึ่งได้มี (ร่าง) กฎกระทรวงการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง โดยยานพาหนะทางบก กำหนดให้รถไฟขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงเป็นรถไฟที่มีถังขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิงติดตั้งอยู่อย่างถาวรกับตัวโครงรถไฟ การประกอบกิจการรถไฟขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง กำหนดให้เป็นกิจการควบคุมกิจการควบคุมประเภทที่ 3 ได้แก่กิจการที่ต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาตก่อนจึงจะประกอบกิจการได้⁵⁸

---

⁵⁸ มาตรา 17(3) พระราชบัญญัติควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง พ.ศ. 2542